עז: בהמה המקשה פרק רביעי חולין

בנבלתה ולא בעור ולא בעצמות. ול"מ אמאי לא מייתי מתני' דהעור והרוטב (לקמן קח:) דתנן בהדיא דהעור אינו מצטרף לטמא טומאת נבלות וי"ל דמייתי מהכא משום דרבה בר רב חנא קאמר עלה לא נצרכה אלא עשאן לציקי קדירה דאמתני' לא מצי למימר דמתני' מיצטריך לאשמועינן משום צירוף דאין מצטרפין: **ולא** בעור. כשאין עליו כזית בשר דהכי אמר בהעור והרוטב (לקמן קט:) והתם נמי דרשינן בנבלתה ולא בקולית סתומה ושקולין הן[1]: **המפלת** מין בהמה וחיה. לא הוי מצי למיתקט נפל משום דתוך שלשה תולין כי אם השליא כדאמר[2] רבא בפ' המפלת (נדה דף סו:): **הריני מטיל עליה** חומר ב' ולדות. בקונטרס פי' דאמת כרבנן אבל מתוך הלשון דמומר שני ולדות משמע כר"מ דחשיב ולדות בהמה מיה ועוף וכגון דהך בהמה הויא זכר דאי הויא נקבה לא נפקא מינה מידי בחשבון של שליא אם לא היכא דחד קולס שקיעת החמה וחד לאחר שקיעה כדאמרינן גבי סנדל בפרק המפלת (שם דף סה:) אי נמי י"ל דאמת אמתי' כרבנן דלא חשבינא ליה ולד וחומר שני ולדות הוי משום שליא גופה ולא משום בהמה ונותנין לה חומר זכר ונקבה ומיהו אי כרבנן אמאי הוה ליה למימר תשב לזכר ולנקבה ולנדה דשמא אין כאן ולד אחד ולפירוש הקונטרס אתי שפיר הא דלא קאמר ולנדה דהיינו חומר שני ולדות דקאמר וא"ת לפי מה שפירש דנקט בהמה ומיה דוקא אבל הפילה נפל לא חיישינן לולד אחר כיון דילדה כי אורחא הא אתני' ילדה כי אורחא וחיישינן באיה קשורה לולד אחר ומאי סייעתא מייתי לר' אלעזר אדרבה קשיא ליה מהך ברייתא דנקט מיה ועוף דווקא וסייעתא לר' יוחנן וי"ל דאין הכבר תלוי בכי אורחיה אלא פשיטא ליה למסדר הש"ס דבגורת האדם תלוי הטעם שרגילה שליתה להתעכב אבל אחר בהמה ומיה ועוף לא שנא נמעי אשה ולא שנא נמעי בהמה אין השליא רגילה להפרד מן הולד אפי' ילדה הבהמה בר קיימא וא"ת הכא קתני שמא נימות משמע דספקא הוא וא"כ אמאי אסורה השליא בכולה כשיצתה מקצתה ויש עמה ולד והא ספק ספיקא הוא שמא אין כאן ולד אחר ואפי' אית"ל יש כאן שמא אין באותו מקצת רובא ולד ובספ"ק דבנגע קמא (דף יא.) משמע דבספק ספקא שרי דדייקינן מיניה דאין מקצת שליא בלא ולד הא יש מקצת שליא בלא ולד והוה ליה למתני' מספק ספיקא וי"ל דבברייתא דקתני שמא היינו בשליא הבאה אחר הולד ולעיל אירי בשליא הבאה קודם ולד אי נמי אסורה בכולה משום דגזרינן מקצתה אטו רובא כדמסיק בפ"ק: **סמוך** מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות בו'. והא דתנן בפ"ג דבכורות (דף כא:) בהמה נקבה שנפלה חדרת דם הרי זה תקבר ונפטרה מן הבכורה ולא אמרינן ישליכנה לכלבים מהאי טעמא דהכא דהתם לא אמרינן תקבר אלא כדי לפרסם דנפטרה מן הבכורה כדאמר התם ומה שאין דומה לומר שם כן אלא משום קושיא דפריך אר' חייא דאמר וכי מאחר דאינה מטמאה במגע ובמשא אמאי תקבר ומשני כדי לפרסמה כו' בלאו הכי נמי היה צריך לטעם פרסום אלא דאדרבי חייא לא ניחא ליה כל כך שתקבר מטעם פרסום כיון דאפילו ילדה נעי קבורה משום דבטל **רובא** בר מיקדש הוא. משום דאיכא נדמה דלא קדיש קאמר רובא ולא כולה וא"ת [6] והא בולד קדשים הכל קדום כדמוכח בתמורה בסוף פרק [7](כל הקרבנות) (דף יז.) דקאמר אבל כלאים טומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדות קדשים אלמא כלאים הנולד מבהמה קדושה קדיש וכ"ש נדמה כדמוכח במרובה (ב"ק עח.) דקאמר השתא כלאים מרבה ליה נדמה מבעיא וי"ל דסוגיא דהתם כמאן דאמר ולדות קדשים נמעי אמן הן קדושים והכא למאן דאמר בהויתן הן קדושים * והא דנפל קדוש הכא היינו משום דילפינן מבכור דקדוש בבכורה כדדרשינן [8]בבכריתם מדכתיב שגר אי נמי אפילו למאן דאמר נמעי אמן הן קדושים נקט הכא רובא משום דאיכא דמות דיונה אלא קדיש: [וע' הטב תוספות זבחים פד: כד"ה ומוציא ושוב שם קיד. סד"ה וקסבר]

אי לטומאת נבלות תנינא טומאת אוכלין [6]דתניא [1]העור והשליא אין מטמאין טומאת אוכלין עור ששלקו והשליא שחישב עליה מטמאין טומאת אוכלין טומאת נבילות נמי תנינא [2]בנבלתה [3]ולא בעור ולא בעצמות ולא בגידין ולא בקרנים ולא בטלפים ואמר רבה בר רב חנא לא נצרכה אלא שעשאן ציקי קדרה לעולם טומאת אוכלין ושאני עור חמור דמאים: שליא שיצתה: א"ר אלעזר לא שנו אלא שאין עמה ולד אבל יש עמה ולד אין חוששין לולד אחר ור' יוחנן אמר בין אין עמה ולד בין יש עמה ולד חוששין לולד אחר איני והא א"ר ירמיה לחומרא אמרה ר' אלעזר אלא אי אתמר הכי אתמר א"ר אלעזר [5]לא שנו אלא שאינה קשורה בולד אבל קשורה בולד אין חוששין לולד אחר ור' יוחנן אמר אנו אין לנו אלא שליא בלא ולד אבל יש עמה ולד בין קשורה בולד בין אין קשורה בולד אין חוששין לולד אחר והיינו דאמר ר' ירמיה לחומרא אמרה ר' אלעזר תניא כוותיה דר' אלעזר [3]דהמפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהן בזמן שקשורה בהן אין חוששין לולד אחר אינה קשורה בהן הריני מטיל עליה חומר שני ולדות שאני אומר שמא נימות שפיר של שליא שמא נימוחה שליתו של שפיר: המבברת שהפילה [וכו']: מאי טעמא אמר רב איקא בריה דרב אמי רוב בהמות יולדות דבר הקדוש בבכורה ומיעוט בהמות דבר שאינו קדוש בבכורה ומאי ניהו נדמה וכל היולדות יולדות מחצה זכרים ומחצה נקבות סמוך מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות והוו להו זכרים מיעוטא: ובמוקדשין תקבר: מ"ט רובא בר מיקדש הוא: ואין קוברים אותה: [4]אביי ורבא דאמרי תרוייהו כל דבר שיש בו רפואה אין בו משום דרכי האמורי [7]אין בו רפואה יש בו משום דרכי האמורי והתניא אילן שמשיר פירותיו סוקרו בסיקרא וטוענו באבנים בשלמא טוענו באבנים כי היכי דניכחוש שאני לן בין קשורה לשאינה קשורה: מ"ט. יש לכנה לכלבים ולא מספקינן לה בשלית הבהמה: דכר הקדום בבכורה. אם היה זכר: נדמה. קונטרסייט"מ. רחל שילדה מין עז או עז שילדה דומה לרחל ואמרינן בבכורות (יב.) דלא קדיש אלא כמדבר יח) עד שיהא הוא שור ובכורו שור: וכל היולדות דרכן לילד מחלה זכרים ומחלה נקבות. הלכך ולד זה ספק זכר ספק נקבה ונקבה לא קדשה ואת"ל זכר הוא שמא נדמה הוא: הוו להו זכרים מיעוטא. ולמיעוטא לא חיישינן: רובא בר מיקדש הוא. כין זכר וכין נקבה חוץ מנדמה: יש בו משום רפואה. כגון משקה או סם או לחש שלוחש על המכה: אין בו משום רפואה. כגון שעושין שלא על החולי כגון קבורת שליא בפרשת דרכים וכיולא בהם שדומין לניחוש: דניכחוש

נעומאת נבלות. אם נעשה בשר להחשב כנבלת הטמור עצמה: לא נצרכה. למעוטינהו דהא ודאי לאו בשר הוא: **אלא שנעשה ציקי קדרה.** בשלן הרבה עם תבלין: **לעולם לעומאת אוכלין.** [6]ומתני' לא מיפשיטא דהתם עור שבלקו תניא ובעור בהמה אחרת קמירי אבל עור חמור מאים: **אלא שאין עמה ולד.** באותה שבפנים: **אבל יש עמה ולד.** ורואים אנו ראשו ורובו לפנים: **אין חוששין.** שמא עוד היה ולד אחר עם זה וילא ושליא זו שלו היא חה שבפנים בבר יצאה שליתו ומ"מ שליא זו אסורה דשמא של ולד אחר היתה: **ואמר ר' ירמיה לחומרא אמרה ר' אלעזר.** דבר זה שהיה ממתיר מר' יוחנן: **לא שנו.** דאסורה באכילה דמשמע אפילו יש עמה ולד בפנים: **אלא שאינה קשורה בו.** דהתם איכא למימר לזה שבפנים היתה שליא אחרת ונמוחה ויצאה וליא זו של ולד אחר היתה ונמוח וילא: **אבל קשורה בו.** ודאי שליא זו שלו היתה ומותרת באכילה: **ור' יוחנן אמר אנו אין לנו.** שהרא אסורה באכילה: **אלא שליא.** שיצאה מקצתה ואין עמה ולד בפנים דהתם חיישינן שמא יצא מיחוי הולד שם: **אבל יש עמה ולד.** אפי' אינה קשורה בו מותרת דבדידיה תלינן לה: **מין בהמה חיה ועוף.** ורבנן היא דאמרי במסכת נדה (דף כא.) כל שאין בו מלורת אדם אינו ולד: **אין חוששין לולד אחר.** ואם נפחת הקבר בלא דם דהוודאי לידה יבישתא טהורה: **אינה קשורה בכן הריני מטיל.** על אשה הזאת: **חומר שני ולדות.** דחוששין שמא היה בשליא זו ולד גמור נקבה ותשב עליו לנקבה ואפי' בלילה יבישתא טמאה שבועים כדין נקבה מחמת ספק ולד אחר וגם חומרו של זה נטיל עליה ונאמר ולד זה משליא זו ולא היה בה ולד אחר חוו אינה ולד ואין לה שום ימי טוהר והיינו חומר שאם לא נמצא זה עמה קיי"ל במסכת נדה (דף כד:) המפלת שליא תשב לזכר ולנקבה ונותנין לה מיהא ימי טוהר של זכר דאין שליא בלא ולד אבל לזו אין ימי טהרה: **שמא נימות שפיר של שליא זו.** והוא היה ולד גמור: **ושמא נימוחה שליתה של שפיר זה.** ושליא זו לאו שלו היתה. אלמא בכאילה כשיצתה מקצתה ויש עמה ולד והא ספק ספיקא הוא שמא אין כאן ולד אחר ואפי' אית"ל יש כאן שמא אין באותו מקצת רובא ולד ובספ"ק דבנגע קמא (דף יא.) משמע דבספק ספקא שרי דדייקינן מיניה דאין מקצת שליא בלא ולד הא יש מקצת שליא בלא ולד והוה ליה למתני' מספק ספיקא וי"ל דבברייתא דקתני שמא היינו בשליא הבאה אחר הולד ולעיל אירי בשליא הבאה קודם ולד אי נמי אסורה בכאילה משום דגזרינן מקצתה אטו רובא כדמסיק בפ"ק: **סמוך** מיעוטא דנדמה למחצה דנקבות בו'. והא דתנן בפ"ג דבכורות (דף כא:) בהמה נקבה שנפלה חדרת דם הרי זה תקבר ונפטרה מן הבכורה ולא אמרינן ישליכנה לכלבים מהאי טעמא דהכא דהתם לא אמרינן תקבר אלא כדי לפרסם דנפטרה מן הבכורה כדאמר התם ומה שאין דומה לומר שם כן אלא משום קושיא דפריך אר' חייא דאמר וכי מאחר דאינה מטמאה במגע ובמשא אמאי תקבר ומשני כדי לפרסמה כו' בלאו הכי נמי היה צריך לטעם פרסום אלא דאדרבי חייא לא ניחא ליה כל כך שתקבר מטעם פרסום כיון דאפילו ילדה נעי קבורה משום דבטל **רובא** בר מיקדש הוא. משום דאיכא נדמה דלא קדיש קאמר רובא ולא כולה וא"ת [6] והא בולד קדשים הכל קדום כדמוכח בתמורה בסוף פרק [7](כל הקרבנות) (דף יז.) דקאמר אבל כלאים טומטום ואנדרוגינוס אי אתה מוצא אלא בולדות קדשים אלמא כלאים הנולד מבהמה קדושה קדיש וכ"ש נדמה כדמוכח במרובה (ב"ק עח.) דקאמר השתא כלאים מרבה ליה נדמה מבעיא וי"ל דסוגיא דהתם כמאן דאמר ולדות קדשים נמעי אמן הן קדושים והכא למאן דאמר בהויתן הן קדושים * והא דנפל קדוש הכא היינו משום דילפינן מבכור דקדוש בבכורה כדדרשינן [8]בבכריתם מדכתיב שגר אי נמי אפילו למאן דאמר נמעי אמן הן קדושים נקט הכא רובא משום דאיכא דמות דיונה אלא קדיש: [וע' הטב תוספות זבחים פד: כד"ה ומוציא ושוב שם קיד. סד"ה וקסבר]

הדרן עלך בהמה המקשה

עין משפט נר מצוה

צ א מרי פ"ב מהל' טומאת אוכלין הלכה י"ז:
ב [מרי פ"ל מהל' אבות הטומאה הלכה ז]:
צא ג מרי פ"ה מהל' מאכלות אסורות הלכה יג:
צב ד מרי פרק י מהל' מאכלות אסורות הלכה ט"ז טוש"ע יו"ד סי' קלד ס"ז:

שיטה מקובצת

א) וא"ת והא בולד קדשים הכל קדוש. נ"ב עיין תוס' זבחים דף קיד ע"א ד"ה וקסבר:

רבינו גרשום

אסור שליא נמי אסורה ולא צריך קרא למיסרא: לא נצרכה אלא אפי' שעשאן לציקי קדרה כלומר אפי' בישלן ביותר בציקי קדרה שמבשלין ביותר אין מטמאין טומאת נבלות. לעולם לטומאת אוכלין מיבעי ליה אי מטמא טומאת אוכלין ואם לאו ואי אמרת הנינא דמטמא טומאת אוכלין עור ששלקו אפי' שאר עורות מטמאין טומאת אוכלין כי שלקו תיבעי ליה עדיין עור חמור דמאים: א"ר אלעזר לא שנו אלא שאין עמה ולד כלומר מה דתנן שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה דאין שליא בלא ולד אלא שאין עמה ולד במעי בהמה אבל יש עמה ולד במעי הבהמה אין חוששין לולד אחר דלא נימא אע"פ שיש במעיה ולד שמא ולד אחר יצא עמה ויוצא חוץ ממחיצתו הוה עם השליא ואסורה באכילה אלא ודאי כי יש במעיה ולד אע"ג דיצאתה השליא מותרת באכילה דאין חוששין לולד אחר: אלא אי איתמר הכי איתמר א"ר אלעזר לא שנו אלא שאינה קשורה בולד כו' כלומר מה דתנן שליא שיצאתה מקצתה אסורה באכילה אלא שנמצא ולד במעיה ואין השליא קשורה באותו ולד אין אותה שליא מאותו ולד וחיישינן לולד אחר שמא יצא עמה ולד אחר ונימוח אבל קשורה השליא באותו ולד שנמצא במעיה אין חוששין לולד אחר. ור' יוחנן אמר אנו אין לנו אלא שליא בלא ולד אלא שאין עמה כו' כלומר שלא נמצא עמה ולד במעיה אבל נמצא עמה ולד במעיה בין קשורה כו'. תניא כוותיה דר' אלעזר כו' כלומר דבקישור תליא מילתא: הריני מטיל עליה חומר שני ולדות כו' כלומר שיש לומר הכי בהמה חיה ועוף היו להן שליא אחרת ונמוחה והא שליא היה לה שפיר אחר ומטיל עליה חומרי שני ולדות אם הני זכרים חוששין שמא בהאי שליא נקבה היתה לה במעיה ונותנין עליה חומרי שני ולדות תשב שבועים (שמונים יום) ימי טומאה דנקבה ולא תהא לה ימי טהרה אלא ל"ג ימים: המבברת שהפילה שליא ישליכנה לכלבים. כלומר מותרת לישראל בהנאה: מ"ט רובה בר מקדש הוא כלומר בין זכרים בין נקבות כולן קדשים הן אם בהמת קדשים היא שהפילה. אילן שמשיר פירותיו כלומר טוען פירות יותר מדאי עד ששוברין ענפי אילן: כי היכי

מסורת הש"ס

א) עירובין סח.; **ב)** נדה כו.; **ג)** שבת סז.; **ד)** [שבת שם יע"ש היטב ובפרש"י דהתם], **ה)** נ"ל ומתניתא, **ו)** [עי' תוס' לקמן קט: ד"ה בנבלתה], **ז)** [נ"ל רש], **ח)** [נ"ל יש בקרבנות], **ט)** [ליתא שם אלא בבכורות נ.].

תורה אור השלם

1. וכי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לְאֲכִלָה הַנֹּגֵעַ בְּנִבְלָתָהּ יִטְמָא עַד הָעָרֶב: ויקרא יא לט

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ריבא וכו' והא דנפל ד"ק. עיין זבחים דף פד ע"ב תוס' ד"ה ומוציא:

לעזי רש"י

קונטרסייט"א [קונטרסיפיי"ט].
דומה לטוב אחר.

מוסף רש"י

עור ששלקו. מטמא, אבל במחשבה גרידתא לא, ושליא אפילו במחשבה גרידתא (עירובין כח.) דקי"ל דמחשבה משיא לאכלה כל מידי דמלי למיכליה ואע"ג דלאו אורחיה (לקמן קכא.), חומר שני ולדות. אם זה זכר חיישינן דלמא נקבה היה והאוכל שליא ונקבה לזכר ולנקבה. ולרבנן דאמרי המפלת מין ובוף אינו ולד מאי חומרא איכא בהאי ולד, מחמרינן עלה למיתר ליה שום ולד ואין לה דם טוהר והיינו חומרא דילה ומשום שליא מטמינן לה שטופים (נדה כז.), שאני אומר. ולד היה עם השליא וימות שפיר של שליא, שפיר, ולד (שם). שמא נימוחה שליתו של שפיר. כלומר ושליתו של זה שלפניו נימוח חו איכה שלו, הואיל ואינה קשורה בו (שם). שיש בו משום רפואה. שנרפאת רפואתו, כגון שתיית סם ומחבושת מכה (שבת סז.). דרכי האמורי. נימוס הוא, ומתיר (ויקרא יח) ומהוקותיהם לא תלכו (שם). אין בו רפואה. כגון לחש שאינו מיכר שיהא מרפא (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com